

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-61>

УДК 657:351

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В СИСТЕМІ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ ФАКТІВ ПРИХОВУВАННЯ ПОДАТКОВИХ ПЛАТЕЖІВ: ІСТОРИКО-ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД

ACCOUNTING IN THE SYSTEM OF PREVENTION AND DETECTION OF TAX EVASION: HISTORICAL AND FUNCTIONAL APPROACH

Нагірняк Микола Федорович

аспірант,

Державний університет «Житомирська політехніка»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8245-1021>

Nahirnyak Mykola

Zhytomyr Polytechnic State University

Обґрунтовано, що у зв'язку з необхідністю формування податкових платежів для потреб держави і територіальних громад, в платників податків з'являються об'єкти бухгалтерського обліку, пов'язані з оподаткуванням бізнесу. Виокремлено 8 основних історичних етапів щодо змін в облікових засадах відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій, пов'язаних з оподаткуванням. Визначено, що на розвиток бухгалтерського обліку в системі оподаткування будуть впливати окреслені вдосконалення податкової політики відповідно до Національної стратегії доходів України щодо електронного аудиту, ліквідації спрощеної системи оподаткування, відновлення прогресивної шкали ставок ПДФО, застосування миттєвої повної амортизації активів. Становлення бухгалтерського обліку як основного інструменту в системі попередження та виявлення фактів приховування об'єктів і бази оподаткування та податкових платежів в сучасних умовах мають визначати його функції: оціночна, захисна, інформаційна, розподільча, контрольна, аналітична.

Ключові слова: облік, податки, об'єкти, функції, контроль.

The article substantiates that due to the need to generate tax payments for the needs of the state and local communities, taxpayers have accounting objects related to business taxation. It is noted that taxpayers face the issues of interconnection of tax calculations and reporting with accounting and consistency of accounting and tax accounting rules for the mechanism of reflection of business transactions related to taxation. The author emphasises the particular relevance of the need to study the problems of accounting support in the system of prevention and detection of tax evasion. With a view to assessing the role of accounting in the taxation system, the author identifies the need to study the impact of historical changes in taxes and their objects on the organisation of the accounting process by taxpayers. The author allocates 8 main historical stages of changes in accounting principles for reflecting tax-related business transactions in accounting. It is established that at the stage of the birth of the tax system of Ukraine, taxes were formed on the basis of information resources of accounting, from 1997 to 2015, taxable objects were calculated according to the rules of tax accounting, and since 2015, the tax system has been excluded from the autonomous tax mechanism. It is determined that the development of accounting in the taxation system will be influenced by the planned improvements to the tax policy in accordance with the National Revenue Strategy of Ukraine regarding electronic audit, elimination of the simplified taxation system, restoration of the progressive scale of personal income tax rates, and application of instant full depreciation of assets. The formation of accounting as the main tool in the system of preventing and detecting the concealment of objects and the tax base and tax payments in the current environment should be determined by its functions: evaluation, protection, information, distribution, control and analytical. Having understood and filled the accounting functions with the appropriate content in relation to the needs of taxation, it is possible to create in its system of methods and procedures the necessary mechanisms for preventing and detecting the facts of concealment of objects and tax base and non-payment of tax payments.

Keywords: accounting, taxes, objects, functions, control.

Постановка проблеми. В обліковій системі суб'єктів господарювання можна виділити формування декількох видів інформаційних ресурсів: фінансові, управлінські, податкові, статистичні. Всі види інформаційних ресурсів в обліковій системі тісно взаємопов'язані через єдиний механізм документального відображення господарських операцій в бухгалтерському обліку на основі облікової політики суб'єкта господарювання.

В контексті забезпечення сукупності інформаційних ресурсів для фінансових, управлінських, податкових і статистичних потреб платників податків облікова політика – це, виходячи з державного регулювання, конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовувані суб'єктом господарювання для формування інформаційних ресурсів про господарську діяльність.

При цьому, нормативні акти в сфері оподаткування, бухгалтерського обліку та статистики взаємно впливають на побудову облікової політики щодо виявлення і оцінювання об'єктів оподаткування, здійснення розрахунків податкових зобов'язань та відображення податкових платежів в системі рахунків бухгалтерського обліку.

З метою виконання окремих положень податкового законодавства України у платників податків виникає потреба у поглибленні інформативності бухгалтерського і управлінського обліку для потреб достовірного складання податкової звітності. При цьому виникає потреба у побудові декількох траєкторій формування окремих показників, як приклад фінансові результати, які змістовно відображають однотипні економічні категорії, що характеризують господарську діяльність для різних користувачів.

У зв'язку з використанням у діючому Податковому кодексі України положень, які максимально наближені до національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і фінансової звітності та методики статистичних розрахунків, податкові інформаційні ресурси формуються не як окрема складова управлінської діяльності, а в єдиній обліковій системі, яка відповідає за їх достовірність.

Отже, на сьогодні у платників податків майже зникає поняття податкового обліку, яке так і не одержало нормативного визнання в податковому законодавстві і визвало значні наукові дискусії серед вітчизняних вчених.

Перспективними залишаються наукові дослідження в контексті використання інформаційної бази бухгалтерського, управ-

лінського і статистичного обліку платників податків для потреб виявлення і оцінювання об'єктів оподаткування та відображення розрахунків за податковими зобов'язаннями на рахунках бухгалтерського обліку та у фінансовій, податковій і статистичній звітності, а також управлінської діяльності в системі внутрішньогосподарського обліку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання становлення та визначення місця бухгалтерського обліку в податковій системі на окремих історичних етапах розвитку податкової політики розглядали в своїх працях такі вітчизняні науковці як Адамик О. В. [1], Буткевич О. В. [2], Волошенюк І. Є. [3], Греськів Т. С. [4], Данілов О. [5], Костенко О. М. [8], Краєвський В. М. [8], Мороз Ю. Ю. [12], Оністрат А. А. [13], Скорик М. О. [8], Чирва А. А. [14].

Науковцями за результатами досліджень, які здійснювалися на протязі 2000-2024 років висвітлено авторські підходи до формування механізмів обліку об'єктів в сфері оподаткування, виходячи з вимог податкового законодавства на окремих історичних етапах розвитку податкової системи в Україні.

Серед науковців, які працювали над цією темою в сфері видання підручників і навчальних посібників, такі вчені як Артюх О. В. [11], Куцик П. О. [10], Крисоватий А. І. [9], Максимова В. Ф. [11], Мельничук І. В. [9], Панасюк В. М. [9], Полянська О. А. [10].

Метою цих видань є формування системи знань з теорії та практики ведення бухгалтерського обліку для потреб оподаткування, його техніки, процедур, правил та методики (технології), складання податкової звітності на базі облікової інформації, використання податкових показників в управлінні бізнесом.

Опрацювання матеріалів наукових досліджень та фахових публікацій вчених з питань облікового забезпечення формування податкових платежів дозволяє високо оцінити накопичений досвід у сфері бухгалтерського обліку об'єктів оподаткування платниками податків.

Водночас, слід зауважити, що в умовах гармонізації відображення господарських операцій, пов'язаних з оподаткуванням, потребами управління бізнесом та поданням фінансової звітності, науковцями продовжується формуванням двох підходів до ведення обліку податкових платежів – як окремого механізму податкового обліку та супроводу операцій, пов'язаних з податками в системі бухгалтерського обліку.

Тому назріла потреба наукового обґрунтування створення єдиного механізму форму-

вання податкових платежів платників податків за допомогою інформаційних ресурсів бухгалтерських рахунків в складі підсистеми бухгалтерського обліку об'єктів оподаткування, здійснення податкових розрахунків та складання податкової звітності.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Досягнення вищезазначених економістів мають вагомий науковий результат, однак на сьогодні необхідно додатково дослідити вплив історичних змін на організацію системи бухгалтерського обліку податків та розвиток його функцій в оподаткуванні. При цьому важливим є використання законодавчо врегульованих норм, які стосуються можливостей бухгалтерського обліку в системі попередження та виявлення фактів приховування податкових платежів.

Формулювання цілей статті. Метою цього дослідження є систематизація і узагальнення наукових поглядів на питання визначення місця бухгалтерського обліку в системі оподаткування платників податків та обґрунтування його місця на основі розвитку функцій в системі попередження та виявлення фактів приховування об'єктів оподаткування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Становлення бухгалтерського обліку в оподаткуванні суб'єктів господарювання почалося в Україні у 1991 році з початком розвитку власної податкової системи [7]. На сьогодні, бухгалтерський облік є основним інструментом, який забезпечує формування і надходження податкових платежів до бюджетів держави.

При визначенні податкових платежів в бухгалтерському обліку відбувається формування об'єктів оподаткування за визначеною державою системою податків та здійснюються розрахунки і сплата податкових зобов'язань.

Аналіз історичних етапів становлення та визначення місця бухгалтерського обліку в оподаткуванні здійснимо через розгляд розвитку найбільш важливих податків для формування державного та місцевих бюджетів. До таких податків можливо віднести податок на прибуток, ПДВ та податок на доходи громадян.

Цей підхід дає можливість краще зрозуміти історичний шлях становлення та сучасний стан бухгалтерського обліку в забезпеченні формування податкових доходів до бюджетів і оцінити напрями його подальшого розвитку. За розвитком податкової системи України та її об'єктів в історичному аспекті у становленні бухгалтерського обліку як інформацій-

ної системи щодо формування платежів з оподаткування та здійснення розрахунків за податковими зобов'язаннями можна виділити декілька етапів.

Початковий етап був пов'язаний з першим в історії незалежної України податковим законом, введеним в дію з 1 жовтня 1991 року і який визначав податкову систему держави до 1 січня 2011 року [7]. В Законі були закладені принципи системи оподаткування і податкової політики України. Платників податків було зобов'язано вести бухгалтерський облік, складати звітність про фінансово-господарську діяльність і забезпечувати її зберігання та подавати до податкових органів декларації, бухгалтерську звітність та інші документи і відомості, пов'язані з обчисленням і сплатою податків.

На другому етапі розвитку податкової системи і податкової політики України бухгалтерський облік в оподаткуванні забезпечував супровід прийнятих окремих перших законів щодо оподаткування доходів (прибутку), ПДВ, доходів фізичних осіб та інших об'єктів. Цей етап характеризується періодом з 1992 року по 1996 рік.

Податкова політика будувалася на жорстких адміністративних прийомах та значному регулюванні алгоритмів визначення об'єктів оподаткування з частою їх зміною. Як приклад, об'єктом оподаткування прибутку у 1992 році був доход, в 1993 – прибуток, у 1994 – доход, а в 1995–1996 роках знову прибуток.

При цьому законодавчі нормативні акти з оподаткування формувалися як Законами України, так і Декретами Кабінету Міністрів України. Активну участь в постійному трактуванні законодавчих документів з оподаткування приймала створена в Україні відповідно до Закону [7] у грудні 1990 року Державна податкова служба, яка через видання інструкцій, положень, листів створювала часто незрозумілі та двозначні підходи до розуміння нормативних актів.

В цей період у системі бухгалтерського обліку формувалися об'єкти оподаткування відповідно до значення термінів які вживалися в податковому законодавстві, а інформація що характеризувала господарську діяльність використовувалася в податковій звітності.

Водночас, на цьому етапі податкове законодавство почало надавати окремим об'єктам оподаткування самостійний статус і виводити їх з об'єктів бухгалтерського обліку, що спричинило не тільки втрату довіри платників

податків до держави, але і масове ухилення від сплати податків і, як наслідок, зниження ефекту податкової системи для розвитку національної економіки.

В обліковій системі суб'єктів господарювання почали використовуватися Типові положення планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) за окремими галузями народного господарства [7].

Третій етап участі бухгалтерського обліку у створенні інформаційної бази для потреб системи оподаткування (1997–1999 роки) відзначався принципово новим підходом до визначення об'єктів оподаткування. На цьому етапі відбулося майже повне розмежування інформаційної бази бухгалтерського обліку з об'єктами оподаткування. Податкове законодавство почало використовувати термін «податковий облік» без визначення його нормативного значення. Об'єктом оподаткування став прибуток, який визначався шляхом зменшення валового доходу на суму валових витрат і амортизаційних відрахувань, а його розрахунок здійснювався без відображення в системі рахунків бухгалтерського обліку.

В податкову систему були впроваджені первинні документи, реєстри та форми звітності для організації податкового обліку. Правила податкового обліку жорстко регламентували механізм формування валових доходів і валових витрат та визначали їх економічну сутність. З початку 1997 року була змінена методика обліку основних засобів та нематеріальних активів, їх класифікація, нарахування амортизації на основі сальдового методу, адміністративним шляхом встановлені норми амортизації з понижуючими коефіцієнтами. Для потреб розрахунку ПДВ було введено податкову накладну та затверджено порядок її заповнення.

Четвертий етап (2000–2003 роки) характеризувався визначенням на законодавчому рівні правових засад регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. Бухгалтерський облік було визнано як обов'язковий вид обліку, на даних якого повинні ґрунтуватися фінансова, податкова, статистична та інші види звітності, що використовують грошовий вимірник.

Відповідно, до прийнятого законодавчого акту Україна з 1 січня 2000 року почала перехід на перші національні стандарти (положення) бухгалтерського обліку та звітності. В подальшому приймалися нові положення та удосконалювалися старі з активним просу-

ванням ідей, закладених у міжнародних стандартах бухгалтерського обліку та звітності.

На п'ятому етапі (2004–2010 роки) продовжувалося якісне реформування існуючої податкової системи та впровадження у систему визначення об'єктів оподаткування діючих нормативних положень бухгалтерського обліку. Для оцінки вибуття запасів платникам податків було надано право використовувати на вибір п'ять бухгалтерських методів їх оцінки. У 2004 році набирають цінності положення законодавства в сфері податку з доходів фізичних осіб [7].

На шостому етапі (2011–2014 роки) було введено в дію прийнятий Податковий кодекс України. Для цілей оподаткування платники податків були зобов'язані вести облік доходів, витрат та інших показників, пов'язаних з визначенням об'єктів оподаткування та/або податкових зобов'язань, на підставі первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших документів та інформації, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків та зборів [7]. При формуванні прибутку з метою оподаткування платникам податків було дозволено використовувати на самостійний вибір п'ять методів нарахування амортизації, передбачених в бухгалтерському обліку по 16 групам основних засобів. До елементів податкової звітності було віднесено фінансову звітність в складі балансу і звіту про фінансові результати.

Сьомий етап (2015–2023 роки) характеризується максимальним скороченням відмінностей між методиками формування об'єктів для оподаткування і об'єктів в системі бухгалтерського обліку. В системі оподаткування було усунуто окремий податковий облік, який платники податків вели одночасно з бухгалтерським обліком. Визначено, що податок на прибуток обчислюється виходячи із фінансового результату за фінансовою звітністю для платників податків з річним доходом до 40 млн грн, а за умови більшого доходу – шляхом його коригування на різниці які виникають між положеннями облікової і податкової політики щодо формування амортизаційних відрахувань, резервів (забезпечень) та фінансових операцій.

Формування об'єктів оподаткування відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності цілком відповідає європейській практиці та дозволяє поглибити рівень інтеграції національного бухгалтерського обліку у світову систему.

Водночас, в Україні залишається автономна, відокремлена від бухгалтерського обліку система інформації про складові ПДВ.

Для захисту інтересів держави та з метою запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, починаючи з 2015 року бухгалтери, суб'єкти господарювання, що надають послуги з бухгалтерського обліку були визнані первинними суб'єктами фінансового моніторингу [7].

Восьмий етап (2024 рік та післявоєнний період) – в податковій політиці має відбуватися стратегічна уніфікація формування об'єктів бухгалтерського обліку і об'єктів оподаткування та розвиток функцій бухгалтерського обліку для забезпечення попередження та виявлення фактів приховування об'єктів оподаткування і достовірності здійснення податкових розрахунків.

На розвиток бухгалтерського обліку в системі оподаткування будуть впливати намічені вдосконалення податкової політики відповідно до Національної стратегії доходів України [7].

По-перше, останнім часом в світовій практиці взаємодії контролюючих органів і платників податків набуває інструмент електронного аудиту («Е-аудит»), який передбачає надання платниками податків бухгалтерської та фінансової інформації у електронному вигляді за стандартизованими вимогами, яка надалі опрацьовується із застосуванням спеціалізованого програмного забезпечення. Таким загальноприйнятим форматом подання інформації є стандартний аудиторський файл (Standard Audit File – Tax, SAF-T), розроблений ОЕСР. Він містить експортовані з вихідної системи обліку достовірні дані про наявність та стан активів, власного капіталу та зобов'язань, а також зміни у фінансово-господарському стані платника податків за певний період [1].

По-друге, це заохочення юридичних осіб до переходу від спрощеної системи оподаткування на загальну систему оподаткування з відображенням прибутку як об'єкта оподаткування і бухгалтерського обліку.

По-третє, зміна моделі ПДФО шляхом відновлення прогресивної шкали ставок та впровадження ефективної стимулюючої системи податкових вирахувань (повернень сплачених податків) пов'язаних із витратами платників податків офіційно отриманого доходу, або його частини на заходи пов'язані з розвитком особистого трудового потенціалу, навчанням

дітей, створення або розширенням власного бізнесу, самостійне поліпшення житлових та побутових умов, лікування та інше.

По-четверте, застосування податкових стимулів через формування витрат за рахунок миттєвої повної амортизації на всю вартість придбаного активу.

Становлення бухгалтерського обліку як основного інструменту в системі попередження та виявлення фактів приховування об'єктів і бази оподаткування та податкових платежів в сучасних умовах мають визначити його функції. На основі розвитку розширення переліку та змісту функцій повинні удосконалюватися методи, прийоми та процедури, які може застосовувати бухгалтерський облік для виконання своєї управлінської місії в оподаткуванні.

Водночас, питання розвитку функцій розвитку на сьогодні є доволі дискусійними як стосовно номенклатури, теоретичного обґрунтування, так і практичної реалізації [6].

Щоб зрозуміти можливості бухгалтерського обліку та його затребуваність у сфері оподаткування необхідно розглянути зміст наступних його функцій:

- оціночна – використовується для виміру об'єктів оподаткування як бази нарахування податкових платежів;

- захисна – забезпечує захист доходів бізнесу в системі ризиків їх використання в порушення наявних положень нормативного регулювання, оскільки облік має надавати повну, точну й достовірну інформацію для прийняття виважених управлінських рішень;

- інформаційна – створює систему інформаційних ресурсів для розрахунку податків, подання податкової звітності та прийняття управлінських рішень в оподаткуванні бізнесу;

- розподільча – дозволяє віддзеркалювати реальні процеси щодо розподілу створених доходів між власниками бізнесу та державою і територіальними громадами в частині податкових платежів;

- контрольна – забезпечує податковий контроль за наявними об'єктами оподаткування, визначенням обсягів бази оподаткування, нарахуванням та сплатою податкових платежів. Бухгалтерський облік здатний показати, що бізнес дотримується складних правил, процесів і політик які регулюють сферу оподаткування. Недостатньо знати і розуміти правила які застосовуються в оподаткуванні, необхідно показати, що бізнес завжди дотримується цих правил;

– аналітична – формує аналітичні індикатори для оцінювання і моніторингу податкового навантаження на бізнес та визначення впливу податків на розвиток господарської діяльності.

Осмысливши та наповнивши функції бухгалтерського обліку відповідним змістом щодо потреб оподаткування, можна створити в його системі методів і процедур необхідні механізми попередження і виявлення фактів приховування об'єктів і бази оподаткування та несплати податкових платежів.

Отже, бачимо, що бухгалтерський облік для забезпечення системи оподаткування пройшов складний шлях – від визнання на початковому етапі до майже повного забуття та відродження як основного інструменту забезпечення попередження та виявлення ухилень в процесі нарахування податкових зобов'язань та їх сплати.

Розвиток можливостей функцій бухгалтерського обліку дозволяє забезпечити ефективно виконання в системі оподаткування необхідних управлінських процедур в якості податкового контролю.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Аналіз етапів розвитку бухгалтерського обліку в системі попередження та виявлення фактів приховування об'єктів оподаткування засвідчив, що за період незалежності України не закінчено

повну його інтеграцію для потреб розрахунку податкових зобов'язань.

Роль бухгалтерського обліку в оподаткуванні постійно змінювалася залежно від податкового законодавства, в якому визначення об'єктів оподаткування часто приймалося залежно від потреб податкових надходжень до бюджетів. Така непослідовність у визначенні об'єктів оподаткування та суттєві відмінності у їх розрахунку з положеннями бухгалтерського обліку створювали значні труднощі для платників податків та в процесі податкового контролю, справляли негативний вплив на розвиток національного бізнесу.

Ретроспективний аналіз розвитку формування об'єктів оподаткування на основі бухгалтерського обліку свідчить про триваючі пошуки підходів до максимальної ліквідації відмінностей між обліковою політикою платників податків і фіскальними потребами держави і територіальних громад.

Пізнання та розвиток функцій бухгалтерського обліку є передумовою розуміння його як інструменту практичної реалізації можливостей в сфері оподаткування.

Відтак, подальші дослідження ролі бухгалтерського обліку в системі попередження та виявлення фактів приховування об'єктів і бази оподаткування та податкових платежів необхідно направити на гармонізацію облікової і податкової політики та розвиток його функцій в сфері оподаткування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Адамик О. В. Податкові розрахунки і звітність у системі бухгалтерського обліку : організація та методика здійснення (на прикладі торгівельних підприємств Західного регіону України): дис. ... канд. екон. наук : 08.06.04. Тернопіль : ТАНГ, 2003. 190 с.
2. Буткевич О. В. Вплив цифрових технологій на організацію обліку розрахунків за податковими платежами. *Економічний простір*. 2021. № 4. С. 92–95.
3. Волошенюк І. Є. Організація бухгалтерського обліку податкових розрахунків і платежів : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Харків, 2017. 24 с.
4. Греськів Т. С. Дослідження стану податкового обліку та контролю. *Держава та регіон. Серія: «Економіка та підприємництво»*. 2009. № 2. С. 58–62.
5. Данілов О. Податкові зміни в контексті євроінтеграційних процесів України та їх вплив на бухгалтерський облік. *Економіка та суспільство*. 2024. №.(61). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-60>
6. Жук В.М. Розвиток функцій бухгалтерського обліку *Економіка АПК*. 2016. № 6. С. 71–76.
7. Законодавство України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>
8. Краєвський В. М., Костенко О. М., Скорик М. О. Податковий аудит: зміст і дуальна функція обліку як об'єкта та засоба. *Підприємництво та інновації*. 2022. Вип. 24. С. 123–127.
9. Крисоватий А. І., Панасюк В.М., Мельничук І. В. Основи обліку і оподаткування : підручник (е-видання). Тернопіль: ЗУНУ, 2023. 565 с.
10. Куцик П. О., Полянська О. А. Облік і звітність в оподаткуванні : навчальний посібник. Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2017. 508 с.
11. Максимова В. Ф., Артюх О. В. Облік у системі оподаткування: навчальний посібник. Одеса : ОНЕУ, 2013. 267 с.

12. Мороз Ю. Ю. Облік податкових платежів підприємства. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2013. Вип. 1. С. 196–207.
13. Оністрат А. А. Організаційно-методологічні та методичні спрямування обліку і аналізу в системі оподаткування (на прикладі акціонерних товариств в Україні): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.06.04; Київський національний економічний університет. Київ, 2005. 20 с.
14. Чирва А. А. Облік податку на доходи фізичних осіб: історичний аспект та сьогодення. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Випуск 6. С. 910–914.

REFERENCES:

1. Adamyk O. V. (2003) Podatkovi rozrakhunky i zvitnist u systemi bukhgalterskoho obliku: orhanizatsiia ta metodyka zdiisnennia (na prykladi torhivelnnykh pidpriemstv Zakhidnoho rehionu Ukrainy) [Tax calculations and reporting in the accounting system: organization and methods of implementation (on the example of trade enterprises of the Western region of Ukraine)]: dys. ... kand. ekon. nauk : 08.06.04. Ternopil : TANH, 190 p. (in Ukrainian)
2. Butkevych O. V. (2021) Vplyv tsyfrovyykh tekhnolohii na orhanizatsiiu obliku rozrakhunkiv za podatkovyimi platezhamy [Influence of digital technologies on the organization of accounting for tax payments]. *Ekonomichniy prostir*. vol. 4, pp. 92–95.
3. Volosheniuk I. Ye. (2017) Orhanizatsiia bukhgalterskoho obliku podatkovykh rozrakhunkiv i platezhiv [Organization of accounting of tax settlements and payments], PhD Thesis: 08.00.09. Kharkiv, 24 p. (in Ukrainian)
4. Hreskiv T. S. (2009) Doslidzhennia stanu podatkovoho obliku ta kontroliu [Study of the state of tax accounting and control]. *Derzhava ta rehion. Seriya: «Ekonomika ta pidpriemnytstvo»*, vol. 2, pp. 58–62.
5. Danilov O. (2024) Podatkovi zminy v konteksti yevrointehratsiinykh protsesiv Ukrainy ta yikh vplyv na bukhgalterskyi oblik [Tax changes in the context of the European integration processes of Ukraine and their impact on accounting]. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 61. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-60> (accessed June 7, 2024)
6. Zhuk V. M. (2016) Rozvytok funktsii bukhgalterskoho obliku [Development of accounting functions]. *Ekonomika APK*, vol. 6, pp. 71–76.
7. Zakonodavstvo Ukrainy. Ofitsiinyi vebportal parlamentu Ukrainy [Legislation of Ukraine. Official web portal of the Parliament of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index> (accessed June 3, 2024)
8. Kraievskiy V. M., Kostenko O. M., Skoryk M. O. (2022) Podatkovi audyt: zmist i dualna funktsiia obliku yak obiekta ta zasoba [Tax audit: the content and dual function of accounting as an object and a tool]. *Pidpriemnytstvo ta innovatsii*, vol. 24, pp. 123–127.
9. Krysovatiy A. I., Panasiuk V. M., Melnychuk I. V. (2023) Osnovy obliku i opodatkovannia [Tax audit: content and dual function of accounting as an object and means]: pidruchnyk (e-vydannia). Ternopil: ZUNU, 565 p. (in Ukrainian)
10. Kutsyk P. O., Polianska O. A. (2017) Oblik i zvitnist v opodatkuvanni [Accounting and reporting in taxation]: navchalnyi posibnyk. Lviv : Vydavnytstvo Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu, 508 p. (in Ukrainian)
11. Maksimova V. F., Artiukh O. V. (2013) Oblik u systemi opodatkovannia [Accounting in the taxation system]: navchalnyi posibnyk. Odesa: ONEU. 267 p. (in Ukrainian)
12. Moroz Yu. Yu. (2013) Oblik podatkovykh platezhiv pidpriemstva [Accounting of tax payments of the enterprise]. *Problemy teorii ta metodolohii bukhgalterskoho obliku, kontroliu i analizu*, vol. 1, pp. 196–207.
13. Onistrat A. A. (2005) Orhanizatsiino-metodolohichni ta metodychni spriamuvannia obliku i analizu v systemi opodatkovannia (na prykladi aktsionernykh tovarystv v Ukraini) [Organizational, methodological and methodological directions of accounting and analysis in the taxation system (on the example of joint-stock companies in Ukraine)]: PhD Thesis: 08.06.04; Kyivskiy natsionalnyi ekonomichnyi universytet. Kyiv, 20 p. (in Ukrainian)
14. Chyrva A. A. (2015) Oblik podatku na dokhody fizychnykh osib: istorychnyi aspekt ta sohodennia [Accounting of personal income tax: historical aspect and present]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, vol. 6, pp. 910–914.